ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

______Պատմության____________
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № ____9____

«23» հունվարի, 2024 թ.

Պ/Մ-028 - ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՍՓՅՈՒՌՔԸ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ ___022201.00.7 - Պատմություն _______

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ _____022201.01.7 - Պատմություն_________

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ _____մագիստրոս_________________________

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ _____Պատմություն______________________

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ ______Առկա______________________________

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա I կուրս, II կիսամյակ_______________

Դասախոս(ներ)՝ ___Մ. Բրուտյան______________________________

/անուն, ազգանուն/

Էլ.հասցե/ներ_____**mariabrutyan2013@yandex.com**_

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 3
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները 3
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների . 5
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը 5.
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները 6
8. Դասավանդման մեթոդներ 8
9. Ուսումնառության մեթոդները 8
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը 9
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ 10
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ 13

14

    12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ 15
    12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ 40
    12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

52

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում 71

72

14. Գնահատում
    14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    14.2. Հարցաշար
    14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ 78

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1]

«Ժամանակակից սփյուռքը» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է **022201.01.7 Պատմություն** կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Մասնագիտական պարտադիր դասընթացների» կրթամասի կամընտրական դասընթացների ցանկում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է

Ա. Ուսանողներին գիտելիքներ տալ արդի հայ սփյուռքի կառուցվածքի, տեղաշարժերի, ազգային ինքնության պահպանման խնդիրների մասին:

Բ Գիտելիքներ տալ սփյուռքում գործող ազգային հաստատությունների և հայրենակցական միությունների գործունեության վերաբերյալ:

Գ Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր գիտելիքները Մերձավոր ու Միջին Արևելքի, Հյուսիսային Աֆրիկայի, Արևմուտքի ու ԱՄՀ երկրների հայկական համայնքների, Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեություն, Հայկական հարցի ու ցեղասպանության ճանաչման խնդիրների վերաբերյալ:

Դ Կատարել ընդհանրացումներ ինչպես ժամանակակից սփյուռքի առանձին գործընթացների, այնպես էլ հայ ժողովրդի պատմության միասնական համակարգում սփյուռքի տեղի ու դերի վերաբերյալ:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Բացատրել պատմական իրադարձությունների զարգացման օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել հետազոտություններ ժամանակակից սփյուռքի պատմությունից և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել պատմական իրադարձությունների առանձնահատկությունները ժամանակի համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Ժամանակակից սփյուռքը» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների՝ **«Պատմություն»** մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող մասնագիտական դասընթացների իմացությունը:

4. «Ժամանակակից սփյուռքը» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը

«Ժամանակակից սփյուռքը» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանալ Մերձավոր ու Միջին Արևելքի, Հյուսիսային Աֆրիկայի, Արևմուտքի ու ԱՄՆ երկրների հայկական համայնքների, ինչպես նաև Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեության ու Հայկական հարցի և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրների մասին:
2. Կարողանալ կատարել ընդհանրացումներ ինչպես ժամանակակից սփյուռքի առանձին գործընթացների, այնպես էլ հայ ժողովրդի պատմության միասնական համակարգում սփյուռքի տեղի ու դերի վերաբերյալ:
3. Կարողանալ ձևավորել պատմական իրականության վերաբերյալ ընդհանրական գիտելիքներից եզրահանգումներ ու եզրակացություններ կատարելու հմտություններ ու կարողություններ:
4. Տիրապետել արդի Սփյուռքում ծավալվող գործընթացները, դրանց օրինաչափություններին ու առանձնահատկություններին, ինչպես նաև հայ Սփյուռքը պարբերացնել ըստ տարածաշրջանների:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԳԿ -1),
- ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, ղեկավարում, վերահսկում)(ԳԿ-2),
- ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԳԿ - 3),
- ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԳԿ - 4),
- ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԳԿ - 7),
- ✓ որոշումներ կայացնելու կարողություն (ԳԿ - 9):

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ✓ գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),
- ✓ հետազոտական կարողություն (ՀԳԿ -2),
- ✓ ուսումնառության կարողություն (ՀԳԿ -3),

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

4.5. Առարկայի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ բուն մասնագիտական կոմպետենցիաների (այսուհետ ԲՄԿ) ձևավորմանը

ե) մասնագիտական կոմպետենցիաներ (ՄԿ)

- ✓ ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում (ՄԿ-1)
- ✓ կարողանա համադրելու պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները (ՄԿ-3)
- ✓ կարողանա հասկանալ հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը (ՄԿ-4)
- ✓ ունենա սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու հմտություններ (ՄԿ-5)
- ✓ կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար (ՄԿ-6)
- ✓ կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից (ՄԿ-7)
- ✓ կարողանա գիտելիքները կիրառել համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու համար (ՄԿ-8)
- ✓ կարողանա պատասխանատվություն ստանձնել հետագա ուսումնառության համար (ՄԿ-11)

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[2]**

«Ժամանակակից սփյուռքը» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**5 կրեդիտ/150 ժամ**	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	42	
Գործնական աշխատանք	--	
Սեմինար պարապմունք	18	
Լաբորատոր աշխատանք	--	
Ինքնուրույն աշխատանք	90	
Ընդամենը	150	

[2] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ընթացիկ քննություն	

7. **Ուսումնական աշխատանքների տեսակները**[3] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[4]՝
  - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
  - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
  - **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի

[3] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:

- <u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u> – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- <u>Նախագծերի մեթոդ</u> – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- <u>Հարցի նախապատրաստման մոդել</u> –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- <u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u> – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- <u>Աշխատանքային տետր</u> – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝**[5] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր….

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[6]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում….

[5] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[7].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Թեմա 1. Հայկական Սփյուռքի տեղաշարժերը 1. Զանգվածային արտագաղթը հայրենիքից և սփյուռքահայերի տեղաշարժերը 2. Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը 3.Սփյուռքի կառուցվածքը	4	2			10
2.	Թեմա 2. Ազգային հաստատությունները և սոցիալ-մշակութային իրադրությունը սփյուռքում 1.Հայ առաքելական եկեղեցին 2.Ազգային կուսակցությունները 3.Բարեգործական ու բարեխնամ կազմակերպությունները 4.Մշակութային միությունները	6	4			10

[7] Նման է օրացուցային պլանին

	5. Երիտասարդական, մարզական ու ուսանողական կազմակերպությունները 6. Հայրենակցական միությունները					
3.	Թեմա 3. Հայկական համայնքները Արևելքի երկրներում 1.Մերձավոր ու Միջին Արևելքի հայկական համայնքները 2.Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում	6	2			10
4.	Թեմա 4. Հայկական համայնքները Արևմուտքի երկրներում 1.Եվրոպայի հայկական համայնքները 2.Ամերիկայի հայկական համայնքները	8	2			20
5.	Թեմա 5. ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքները 1.Ռուսաստանի հայկական համայնքը 2. Վրաստանի հայկական համայնքը 3. Հայկական համայնքները Բելոռուսում և Ուկրաինայում	8	2			10
6.	Թեմա 6. Հայկական հարցը և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը 1. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը ամերիկյան երկրներում	8	2			20

	2. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը եվրոպական երկրներում					
7.	Թեմա 7. Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունները 1. Սփյուռքի օգնությունը Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը	4	4			10
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		42	18			90

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
	1. Աբրահամյան Ա. Համառոտ ուրվագիծ հայ գաղթավայրերի պատմության, հատոր Բ Երևան, 1964,: 2. Ալպոյաճյան Ա., Պատմութիւն հայ գաղթականութեան, հատոր 3, Կահիրե, 1961 թ. : 3. Բարխուդարյան Վ. Էջեր հայ գաղթավայրերի պատմության,Երևան 1996 թ. : 4. Գալստյան Ն. Խորացված հարցազրույցներ, <<Հաճըն>> հայրենակցական միության ատենապետի հետ հարցազրույց: 5. Գասպարյան Ս., Սփյուռքահայ գաղթօջախներն այսօր, Երևան, 1962 թ. : 6. Գյոզալյան Գ., Մուսա լեռան ազգագրությունը, Ե. 2001: 7. Դալլաքյան Կ., Ռամկավար ազատական կուսակցության պատմություն (1921-1940), գիրք առաջին, Երևան, 1999 թ. : 8. Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն (համառոտ ակնարկ), Երևան, 1992 թ. :	

9. Եղիազարյան Ա. Սփյուռքի հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունները, բարեգործական, կրթամշակութային, հայրենակցական միությունները (դասախոսության նյութ, ԵՊՀ սփյուռքագիտության ամբիոնում), Երևան 2009 թ. :
10. Թոփուզյան Հ. Սիրիայի և Լիբանանի հայկական գաղթօջախների պատմություն, Երևան 1986 թ. :
11. Թութիկյան Վ., Հայ ավետարանական եկեղեցին 1846-1996, Դետրոյտ, 1996 թ. :
12. Լ. Լաճիկյան, Ժողովրդական առաքելության տասնամյա ճանապարհ, <<Բնօրրան>>, N 1-2, 1999 թ. :
13. Խուդինյան Գ. ՀՅ դաշնակցության քննական պատմություն, Երևան, 2006թ
14. Հարությունյան Ն., Լիբանանի և Սիրիրայի հայկական դպրոցները, Երևան, 2002 թ. :
15. Հայ սփյուռք հանրագիտարան, Երևան, 2003թ:
16. Ղազարյան Ա. Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի, Ե. 1999 թ. :
17. Ղազարեան Վ. ՍԴՀԿ ծրագիր: ՌԱԿ, հիմնական ծրագրեր, կանոնագրեր և վավերագրեր,., Պեյրութ, 1988 թ. :
18. Մարության Հ., Հայ ինքնության պատկերագրություն: Ցեղասպանության հիշողությունը և Ղարաբաղյան շարժումը (հ. 1) Ե. 2009 թ. :
19. Մելքոնյան Է., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության պատ-մություն, Երևան, 2005 թ. :
20. Մելքոնյան Է., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության որբախնամ գործունեությունը 1910-1930-ական թթ., Երևան, 2001 թ. :
21. Յուշապատում. ՀՅ Դաշնակցութիւնը 1890-1895, Բոստոն 1950 թ. :
22. Նիւթեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութեան համար, հ. Բ, հրատարակութեան պատրաստեց եւ խմբագրեց Հրաչ Տասնապետեան, Պեյրութ, 1985 թ. :

	23. Պետրոսյան Ք., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում 1990-ական թթ., Երևան, 2009 թ. : 24. Պետրոսյան Ք. Հայրենիք-սփյուռք սոցիալ տնտեսական առնչությունները 1988-2000 թթ. Երևան, 2011թ. : 25. Ստեփանյան Մ.Ս., Կամավորական շարժումը և սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան կուսակցությունը , Երևան, 2004 թ. : 26. Սփյուռքահայ կազմակերպություններ, Ե., 2002 թ. : 27. Վարանդեան Մ., Հ.Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Ե., 1992 թ: 28. Տասնապետյան, «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը Իր Կազմութենէն Մինչեւ Ժ. Ընդհ. Ժողովը (1890-1924), Պեյրութ 1988 թ. : 29. Օրմանյան Մ., Ազգապատում, հատոր 2, Բեյրութ 1959. : 30. Ակունք, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 3 , Երևան 2011 թ. : 31. Գասպարյան Ս., Սփյուռքահայ կյանքը, (http://www.noravank.am/arm/articles/detail.php?ELEMENT_ID=7131) : 32. Խուրշուդյան Ռ., Հնչակյան պարբերական մամուլը, Պատմա-բանասիրական հանդես, 2000թ, N 2: 33. Հայ կրթական գործը սփյուռքում, Տաթև գիտակրթական համալիր, <<Մանկավարժական միտք>>, Երևան, 2008 թ. : 34. Հովհաննիսյան Ա. Հնչակյանների կազմավորման գաղափարական արմատները, Պատմա-բանա-սիրական հանդես, 1968, N2: 35. ՌԱԿ վավերագրեր ., (http://lraber.asj-oa.am/):	
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		

	1. Լուրեր Հայաստանից և սփյուռքից (http://nt.am/): 2. Թեքեյան կենտրոն հիմնադրամ (http://www.tekeyancentre.am/): 3. ՀՅ Դաշնակցության Արցախի Կենտրոնական Կոմիտեի պաշտոնական կայք (http://aparaj.am/): 4. Հայ օգնության ֆոնդ (http://www.farusa.org/): 5. Հայկական բարեգործական ընդհանուր միություն (http://www.agbu.am/am/): 6. Հայոց աշխարհ (http://www.armworld.am/): 7. Հայ հեղափոխական դաշնակցություն (http://www.arfd.am/): 8. ՌԱԿ մամուլ (http://www.ragmamoul.net) : 9. Ցեղասպանագիտություն (http://masters.armeniansgenocide.am/): 10. Մուսալեռ-Այնճար (http://mousaleranjar.com) : 11. Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան կուսակցություն (http://www.hunchak.org.au/): 12. Սփյուռք (http://www.armeniandiaspora.am/): 13. Armenian General Benevolent Union (http://toronto.agbuyp.org/): 14. hy.wikipedia.org: 15. http://www.aztagdaily.com/:	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[8]
1.	Հայկական Սփյուռքի տեղաշարժերը	Զանգվածային արտագաղթը հայրենիքից և սփյուռքահայերի տեղաշարժերը: Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը: Սփյուռքի կառուցվածքը:	4	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն, «Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն, Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
2.	Ազգային հաստատությունները և սոցիալ-մշակութային իրադրու-թյունը սփյուռքում	Հայ առաքելական եկեղեցին: Ազգային կուսակցությունները: Բարեգործական ու բարեխնամ կազմակերպությունները: Մշակութային միությունները: Երիտասարդա-կան, մարզական ու ուսանողական կազմակերպութ-յունները: Հայրենակցական միությունները	6	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
3	Հայկական համայնքնե-րը Արևելքի երկրներում	Մերձավոր ու Միջին Արևելքի հայկական համայնքները Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում	6	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
4	Հայկական համայնքնե-րը Արևմուտքի երկրներում	Եվրոպայի հայկական համայնքները: Ամերիկայի հայկական համայնքները	8	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
5	ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքները	Ռուսաստանի հայկական համայնքը: Վրաստանի հայկական համայնքը: Հայկական համայնքները Բելոռուսում և Ուկրաինայում	8	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

6	Հայկական հարցի և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը	Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը ամերիկյան երկրներում Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը եվրոպական երկրներում	8	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
7	Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները	Սփյուռքի օգնությունը Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը	4	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[9]
1.	Հայկական Սփյուռքի տեղաշարժերը	Զանգվածային արտագաղթը հայրենիքից և սփյուռքահայերի տեղաշարժերը: Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը: Սփյուռքի կառուցվածքը:	2	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
2.	Ազգային հաստատությունները և սոցիալ-մշակութա-յին իրադրու-թյունը սփյուռքում	Հայ առաքելա-կան եկեղեցին: Ազգային կուսակ-ցությունները: Բարեգործական ու բարեխնամ կազմակերպությունները: Մշակութային միությունները: Երիտասարդա-կան, մարզական ու ուսանողական կազմակերպութ-յունները:	4	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.),

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		Հայրենակցական միությունները			Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
3	Հայկական համայնքնե-րը Արևելքի երկրներում	Մերձավոր ու Միջին Արևելքի հայկական համայնքները Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում	2	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
4	Հայկական համայնքնե-րը Արևմուտքի երկրներում	Եվրոպայի հայկական համայնքները։ Ամերիկայի հայկական համայնքները	2	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
5	ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքները	Ռուսաստանի հայկական համայնքը։ Վրաստանի հայկական համայնքը։ Հայկական համայնքները Բելոռուսում և Ուկրաինայում	2	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
6	Հայկական հարցի և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը	Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը ամերիկյան երկրներում Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը եվրոպական երկրներում	2	Բանավոր, թեստային և համակարգչային ստուգում	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
7	Հայաստան-Սփյուռք	Սփյուռքի օգնությունը Հայաստանի սոցիալ-	4	Բանավոր,	Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի

	հարաբերությունները	տնտեսական զարգացմանը		թեստային և համակարգչային ստուգում	պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[10]	Ներկայացման ժամկետները Մինչև 16 շաբաթվա վերջ	Ստուգման ձևը Կիսամյակում հանձնարարվում է մեկ անգամ, գնահատվում առավելագույնը 20 միավոր	Գրականություն[11]
1.	Թեմա 1. Հայկական Սփյուռքի տեղաշարժերը	1. Զանգվածային արտագաղթը հայրենիքից և սփյուռքահայերի տեղաշարժերը 2. Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը 3.Սփյուռքի կառուցվածքը	Ռեֆերատ, զեկուցում			Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

[10] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Թեմա 2. Ազգային հաստատությունները և սոցիալ-մշակութային իրադրությունը սփյուռքում	1.Հայ առաքելական եկեղեցին 2.Ազգային կուսակցությունները 3.Բարեգործական ու բարեխնամ կազմակերպությունները 4.Մշակութային միությունները 5. Երիտասարդական, մարզական ու ուսանողական կազմակերպությունները 6. Հայրենակցական միությունները				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
3	Թեմա 3. Հայկական համայնքները Արևելքի երկրներում	1.Մերձավոր ու Միջին Արևելքի հայկական համայնքները 2.Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
4	Թեմա 4. Հայկական համայնքները Արևմուտքի երկրներում	1.Եվրոպայի հայկական համայնքները 2.Ամերիկայի հայկական համայնքները				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

5	Թեմա 5. ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքները	1.Ռուսաստանի հայկական համայնքը 2. Վրաստանի հայկական համայնքը 3. Հայկական համայնքները Բելոռուսում և Ուկրաինայում				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
6	Թեմա 6. Հայկական հարցը և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը	1. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը ամերիկյան երկրներում 2. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը եվրոպական երկրներում				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր
7	Թեմա 7. Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունները	1. Սփյուռքի օգնությունը Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը				Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն,«Հայ սփյուռք» հանրագիտարանՄելիքյան Էդ., Հայ բարեգործական ընդհանուր միության պատմություն,Մինասյան Է., Վարդանյան Ա., Հայրենիք-սփյուռք առնչությունները ՀՀ անկախության տարիներին (1991-2009թթ.), Բայբուրդյան Վ., Իրանն այսօր

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[12]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան (պրոյեկտոր, ինտերնետ ապահովում)
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	

[12] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Ակտիվ ուսուցման գործիքներ՝ Kahoot, Socrative, Pollew և այլն

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[13]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր։

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

<u>**Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)**</u>

- **Ընդգրկված թեմաները.**

---

[13]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

1. Հայ Սփյուռքի տեղաշարժերը 20-30 ական թթ.
2. Հայ Սփյուռքի տեղաշարժերը 40-80 ական թթ
3. Հայ Սփյուռքի տեղաշարժերը 90-ական թվականներից մինչև մեր օրերը
4. Հայրենակցական միությունները Սփյուռքում
5. Թեքեյան մշակութային միությունը և Համազգային հայ կրթական ու մշակութային միություն
6. Կուսակցությունները Սփյուռքում
7. Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը սփյուռքում:
8. Սփյուռքի կառուցվածքը:
9. Հայ առաքելական եկեղեցու գործունեությունը սփյուռքում:
10. Ազգային կուսակցությունները սփյուռքում:
11. Բարեգործական և բարեխնամ կազմակերպությունների գործունեությունը սփյուռքում. ՀՕՄ, ՀՕՖ, ՀԲԸՄ
12. Սփյուռքահայ բարերարների գործունեությունը Ալեք Մանուկյան, Գալուստ Կյուլպենկյան, Շառլ Ազնավուր. Քըրք Քրքորյան և այլք
13. Սփյուռքի մշակութային միությունները:
14. Երիտասարդական, մարզական ու ուսանողական կազմակերպությունները սփյուռքում:

<u>**Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)**</u>

- **Ընդգրկվող թեմաները.**

1. Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում:
2. Հայկական համայնքները եվրոպական երկրներում:
3. Հարավային Ամերիկայի հայկական համայնքները:
4. Հյուսիսային Ամերիկայի հայկական համայնքները:
5. Ռուսաստանի հայկական համայնքը:
6. Վրաստանի հայկական համայնքը:
7. Հայկական համայնքը Բելոռուսում:
8. Հայկական համայնքը Ուկրաինայում:

9. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը Եվրոպայում:

10. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը Ամերիկայում:

11. Սփյուռքի օգնությունը ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

12. Սփյուռքի օգնությունը ԼՂՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

13. Հայկական հարցը և հայոց ցեղասպանության ճանաչումը:

14, Հայրենիք- սփյուռք առնչությունները 1920-1960-ական թթ.

15.Հայրենիք- սփյուռք հարաբերությունները 1960-1980-ական թթ.

16. Հայրենիք- սփյուռք հարաբերությունները 1980-ականներից մինչև մեր օրերը:

1.1. Գնահատման չափանիշները[14].

- Տեսական գիտելիքները գնահատվում են երկու միջանկյալ բանավոր քննություններով, յուրաքանչյուրը 20 միավոր:
- Սեմինար պարապմունքները- Կիսամյակի ընթացքում յուրաքանչյուր ուսանող գործնական աշխատանքներից գնահատվում է 4 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 10 միավոր (4 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 2 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 4միավոր՝ 4 ական հարցերի միջոցով ուսանողի վերլուծելում համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում)
- Ինքնուրույն աշխատանքը հանձնարարվում է կիսամյակում մեկ անգամ, գնահատվում մինչև 20 միավոր

[14] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ ____022201.00.7 - Պատմություն ____________

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ ___022201.01.7 Պատմություն ______

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ ____մագիստրոս___________________________

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/Մ-028 - ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՍՓՅՈՒՌՔԸ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	60	Դասախոսություն	42
			Սեմինար	18
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	90		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	**14.4.**Դասընթացի նպատակն է Ա. Ուսանողներին գիտելիքներ տալ արդի հայ սփյուռքի կառուցվածքի, տեղաշարժերի, ազգային ինքնության պահպանման խնդիրների մասին: Բ Գիտելիքներ տալ սփյուռքում գործող ազգային հաստատությունների և հայրենակցական միությունների գործունեության վերաբերյալ: Գ Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր գիտելիքները Մերձավոր ու Միջին Արևելքի, Հյուսիսային Աֆրիկայի, Արևմուտքի ու ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքների, Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեություն, Հայկական հարցի ու ցեղասպանության ճանաչման խնդիրների վերաբերյալ: Դ Կատարել ընդհանրացումներ ինչպես ժամանակակից սփյուռքի առանձին գործընթացների, այնպես էլ հայ ժողովրդի պատմության միասնական համակարգում սփյուռքի տեղի ու դերի վերաբերյալ:			

Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* 1. Հայ գաղթօջախների առաջացման նախադրյալների, Հայկական Սփյուռքի ձևավորման, հայապահպանության գործում Սփյուռքի կազմակերպությունների ունեցած դերի իմացություն 2. պատմության և հարակից ոլորտների ժամանակակից ձեռքբերումների և նվաճումների, տեսությունների և մեթոդների իմացություն, որը թույլ է տալիս նախագծել և իրականացնել մագիստրոսի մակարդակին համապատասխան պատմագիտական և միջգիտակարգային ինքնուրույն հետազոտություններ: Հմտություն Վերլուծական, համեմատական, քննադատական հմտությունների տիրապետում • *Կարողունակություն* **Բ1.** Կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով՝ պատմական իրողությունները հասկանալու, փաստերն ու երևույթները համեմատելու, պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու, վերլուծելու, դիրքորոշումներ ձևակերպելու կարողություն, **Բ2.** Պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության, սեփական դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություն, **Բ3.** պատմության խնդիրների ուսումնասիրման արդիական մեթոդների, գիտահետազոտական և գիտամանկավարժական տարասեռ մոտեցումների վերաբերյալ առաջարկությունների փաթեթ մշակելու կարողություն **Բ4.** Քննադատաբար և համակարգված օգտագործելով իր գիտելիքները՝ պատմական իրադարձությունների ու գործընթացները վերլուծելու, դրանց տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը հասկանալու կարողություն, արդիական և նորարարական մեթոդների օգնությամբ իր գիտելիքներն ու իմացությունը կիրառելով՝ դիրքորոշումներ ձևակերպելու և հետազոտություններ կատարելու կարողություն: **Բ5.** սկզբնաղբյուրների ու մասնագիտական գրականության մշակման և ստացված արդյունքների վերլուծության ու

	ընդհանրացման մեթոդաբանություն կիրառելու կարողություն։ **Բ6.** հետազոտության արդյունքների մշակման, գիտական ակնարկների, ռեֆերատների, հաշվետվությունների և ելույթների ձևակերպման եղանակները գործնականում կիրառելու, գիտական հոդվածներ գրելու և հրապարակելու (նաև առնվազն մեկ օտար լեզվով)կարողություն։
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Հայկական Սփյուռքի տեղաշարժերը 1. Զանգվածային արտագաղթը հայրենիքից և սփյուռքահայերի տեղաշարժերը 2. Ազգային ինքնության պահպանման խնդիրը 3.Սփյուռքի կառուցվածքը Թեմա 2. Ազգային հաստատությունները և սոցիալ-մշակութային իրադրությունը սփյուռքում 1.Հայ առաքելական եկեղեցին 2.Ազգային կուսակցությունները 3.Բարեգործական ու բարեխնամ կազմակերպությունները 4.Մշակութային միությունները 5. Երիտասարդական, մարզական ու ուսանողական կազմակերպությունները 6. Հայրենակցական միությունները Թեմա 3. Հայկական համայնքները Արևելքի երկրներում 1.Մերձավոր ու Միջին Արևելքի հայկական համայնքները 2.Հայկական համայնքները Հյուսիսային Աֆրիկայում Թեմա 4. Հայկական համայնքները Արևմուտքի երկրներում 1.Եվրոպայի հայկական համայնքները 2.Ամերիկայի հայկական համայնքները Թեմա 5. ԱՊՀ երկրների հայկական համայնքները 1.Ռուսաստանի հայկական համայնքը

	2. Վրաստանի հայկական համայնքը 3. Հայկական համայնքները Բելոռուսում և Ուկրաինայում Թեմա 6. Հայկական հարցը և ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը 1. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը ամերիկյան երկրներում 2. Հայ դատի հանձնախմբերի գործունեությունը եվրոպական երկրներում Թեմա 7. Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունները 1. Սփյուռքի օգնությունը Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	• Տեսական գիտելիքները գնահատվում են երկու միջանկյալ բանավոր քննություններով, յուրաքանչյուրը 20 միավոր: • Սեմինար պարապմունքները- Կիսամյակի ընթացքում յուրաքանչյուր ուսանող գործնական աշխատանքներից գնահատվում է 4 անգամ՝ յուրաքանչյուրը մինչև 5 միավոր (2 միավոր հանձնարարված նյութի գնահատում, 1 միավոր սկզբնաղբյուրների հետ աշխատանքի գնահատում, 2 միավոր 4 ական հարցերի միջոցով ուսանողի վերլուծելում համեմատելու, վերհիշելու ունակությունների գնահատում) • Ինքնուրույն աշխատանքը հանձնարարվում է կիսամյակում մեկ անգամ, գնահատվում մինչև 20 միավոր
Գրականություն	1. Աբրահամյան Ա. Համառոտ ուրվագիծ հայ գաղթավայրերի պատմության, հատոր Բ Երևան, 1964,: 2. Ալպոյաճյան Ա., Պատմութիւն հայ գաղթականութեան, հատոր 3, Կահիրե, 1961 թ. : 3. Բարխուդարյան Վ. Էջեր հայ գաղթավայրերի պատմության,Երևան 1996 թ. : 4. Գալստյան Ն. Խորացված հարցազրույցներ, <<Համըն>> հայրենակցական միության ատենապետի հետ հարցազրույց: 5. Գասպարյան Ս., Սփյուռքահայ գաղթօջախներն այսօր, Երևան, 1962 թ. : 6. Գյոզալյան Գ., Մուսա լեռան ազգագրությունը, Ե. 2001: 7. Դալլաքյան Կ., Ռամկավար ազատական կուսակցության պատմություն (1921-1940), գիրք առաջին, Երևան, 1999 թ. : 8. Դալլաքյան Կ., Հայ սփյուռքի պատմություն (համառոտ

ակնարկ), Երևան, 1992 թ. :

9. Եղիազարյան Ա. Սփյուռքի հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունները, բարեգործական, կրթամշակութային, հայրենակցական միությունները (դասախոսության նյութ, ԵՊՀ սփյուռքագիտության ամբիոնում), Երևան 2009 թ. :
10. Թոփուզյան Հ. Սիրիայի և Լիբանանի հայկական գաղթօջախների պատմություն, Երևան 1986 թ. :
11. Թութիկյան Վ., Հայ ավետարանական եկեղեցին 1846-1996, Դետրոյտ, 1996 թ. :
12. Լ. Լաճիկյան, Ժողովրդական առաքելության տասնամյա ճանապարհ, <<Բնօրրան>>, N 1-2, 1999 թ. :
13. Խուդինյան Գ. ՀՅ դաշնակցության քննական պատմություն, Երևան, 2006թ
14. Հարությունյան Ն., Լիբանանի և Սիրիրայի հայկական դպրոցները, Երևան, 2002 թ. :
15. Հայ սփյուռք հանրագիտարան, Երևան, 2003թ:
16. Ղազարյան Ա. Հայաստանյայց Ավետարանական եկեղեցի, Ե. 1999 թ. :
17. Ղազարեան Վ. ՍՌԿ ծրագիր: ՌԱԿ, հիմնական ծրագրեր, կանոնագրեր և վավերագրեր,., Պեյրութ, 1988 թ. :
18. Մարության Հ., Հայ ինքնության պատկերագրություն: Ցեղասպանության հիշողությունը և Ղարաբաղյան շարժումը (h. 1) Ե. 2009 թ. :
19. Մելքոնյան Է., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության պատ-մություն, Երևան, 2005 թ. :
20. Մելքոնյան Է., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության որբախնամ գործունեությունը 1910-1930-ական թթ., Երևան, 2001 թ. :
21. Յուշապատում. ՀՅ Դաշնակցութիւնը 1890-1895, Բոստոն 1950 թ. :
22. Նիւթեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութեան համար, h. Բ, հրատարակութեան պատրաստեց եւ խմբագրեց Հրաչ Տասնապետեան, Պեյրութ, 1985 թ. :
23. Պետրոսյան Ք., Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում 1990-ական թթ., Երևան, 2009 թ. :
24. Պետրոսյան Ք. Հայրենիք-սփյուռք սոցիալ տնտեսական առնչությունները 1988-2000 թթ. Երևան, 2011թ.:
25. Ստեփանյան Մ.Ս., Կամավորական շարժումը և սոցիալ-

	դեմոկրատ հնչակյան կուսակցությունը, Երևան, 2004 թ.: 26. Սփյուռքահայ կազմակերպություններ, Ե., 2002 թ.: 27. Վարանդեան Մ., Հ.Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւն, Ե., 1992 թ: 28. Տասնապետյան, «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը Իր Կազմութենէն Մինչեւ Ժ. Ընդհ. Ժողովը (1890-1924), Պեյրութ 1988 թ. : 29. Օրմանյան Մ., Ազգապատում, հատոր 2, Բեյրութ 1959. : 30. Ակունք, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 3, Երևան 2011 թ.: 31. Գասպարյան Ս., Սփյուռքահայ կյանքը, (http://www.noravank.am/arm/articles/detail.php?ELEMENT_ID=7131): 32. Խուրշուդյան Ռ., Հնչակյան պարբերական մամուլը, Պատմա-բանա-սիրական հանդես, 2000թ, N 2: 33. Հայ կրթական գործը սփյուռքում, Տաթև գիտակրթական համալիր, <<Մանկավարժական միտք>>, Երևան, 2008 թ.: 34. Հովհաննիսյան Ա. Հնչակյանների կազմավորման գաղափարական արմատները, Պատմա-բանա-սիրական հանդես, 1968, N2: ՌԱԿ վավերագրեր., (http://lraber.asj-oa.am/):